

A Franklin-Társulat kiadásában Budapesten (IV., Egyetem-utca 4. szám, földszint) és minden könyvkereskedésben kapható:

IFJÚSÁGI OLVASMÁNYOK.

Garay János. *Szent László.* Történelmi költemény. Díszkötésben 4 K.

Gyulai Pál *költeményei*, 3. kiadás. Két kötet 8 K. Díszkötésben 12 K.

Hatszáz Magyar Nemzeti Dal. Szavaltatok és dalok gyűjteménye. Angol vázonkötésben 2 K, aranyozott díszkötésben 3 K, dúsan aranyozott díszkötésben, aranyfémekkel 4 K.

Jókai Mór. *Csataképek a magyar szabadságharcból 1848-1849.* Hatodik illusztrált díszkiadás 6 K. Kötve 8 K. Jubiláris albumalakú ajándékkiadás díszkötésben aranyfémekkel 18 K.

A szabadságharc 50-dik évfordulója alkalmából ez a könyv a Franklin-Társulat jubiláris kiadványa. Nincs erre a célra alkalmasabb könyv, mint Jókai örök szép «Csataképei», melyek egy emberöltőn át lelkesítői voltak az ifjúságnak. Ez a jubiláris kiadás végre díszes külsőben adja őket, olyanban, melyhez fogható nincs jelenleg irodalmunkban, mert a *Kinnach László* mélyen átértékelte rajzait *Morelli Gusztáv* finom művészettel metszette fába, elejétől végig. Tehát oly könyv, a melynek összes illusztrációi fametszetek. A szerző ezt a kiadást 6 új «Csataképpel» toldotta meg, melyek az eddigi kiadásokban hiányoztak.

Ifjaink, kik nem élték át maguk nemzeti dicsőségünk és gyászunk napjait, a hazaszeretet melegét, lelkesedést fognak meríteni belőle; fiatal leányaink áhitattal fogják bámulni ama dicső napok honleányait, a kiknek oly fenkölt, oly nemes szerep jut a költői elbeszélések cselekményében. Át fogják érezni, hogy a hazaszeretet nem fölösleges, de egyik legszebb erénye a magyar nőnek.

Macé János. *Egy falat kenyér története.* Levelek az ember életéről. A 79. francia kiadást fordította Zsigány Árpád. II. kiadás. 8 képmelléklettel. Vázonkötésben 4 K.

«Egy remek könyv» cím alatt dr. Szemák István az Ifjúsági Könyvtárjegyzékben (1901. 12. szám) következőleg nyilatkozik e munkáról:

... Nem mondjuk el tartalmát, nem is hozunk fel dicséretre, ajánlásra semmit. Csak azt említjük meg, hogy magyar kiadása a 79. francia kiadás után készült, és hogy a Hetzel-féle «Bibliothèque d'Éducation et de Récréation» című gyűjteményben jelent meg. Ez a gyűjtemény pedig világhírnévre tett szert, a benne megjelent ifjúsági művek az egész világon elvannak terjedve. E gyűjteményen kívül ugyancsak a Hetzel cég egy ifjúsági folyóiratot is kiad: «Magasin d'Éducation et de Récréation», melyet Stahl alapított 1864-ben, jelenleg pedig nem kisebb ember igazgat, mint Jules Verne és éppen az a Macé, a ki egy falat kenyérről egy remek könyvet tudott írni: *Histoire d'une Bûche de Pain*.

Ezt a munkát a francia akadémia pályadíjjal koszorúzta. És ugyanabban a kitüntetésben részesíté Macé könyvét a francia közoktatásiügyi miniszter és Páris városának az a bizottsága, mely évenként meghatározza az iskoláknak kiosztásra szánt jutalomkönyveket (Commission de livres de prix de la ville de Paris).

Behatóbban foglalkoztunk e kis munkával, mert tényleg páratlan a maga nemében. Talán a lelkesedés melege is kisugárzik ismertetésünkből. A ki annyi gyarló, sőt silány ifjúsági (és nem ifjúsági) munkát kénytelen átölvadni mint mi, azt bizony könnyen elragadja a lelkesedés, ha ilyen munkára akad, mint Macé szenátor könyve. Csak azon óhajunknak adunk még kifejezést: vajha megérnők azt az időt, hogy eredeti magyar ifjúsági munkáról is írhatnánk hasonló elragadtatással.

Toecsek Helén. *A bujdosó fia.* Nyitrai báró Tóth Ferencz eredeti «emlékiratai» nyomán. Az érettebb ifjúság számára 1 K 20 f. Díszkötésben 2 K.

Toldy László. *Magyar Szt. Erzsébet élete.* Képekkel 1 K 60 f. Kötve 2 K.

Varga Ottó. *Magyarország története.* Fialaloknak és öregeknek. A Kisfaludy-Társaság által Lukács Krisztina-díjjal koszorúzott pályamunka. Képekkel gazdagon illusztrált kiadás 14 K. Vázonkötésben 16 K.

Régóta érzett hiánya volt irodalmunknak egy olyan népszerű történet, mely egyfelől az utóbbi 30-40 évben kiválóan neki lendült történeti kutatások színvonalán álljon, másfelől magyaros nyelve, művészi compositiója és szép előadása útján élvezettel olvasható is legyen. A Kisfaludy-Társaság pályázatával e hiányon akart segíteni és mint ilyet koszorúzta meg e munkát. Magyar érzés és szókimondás s valami szelid humor vonul át a munkán, a mint viszontagságos történetünket kezdettől napjainkig elbeszéli; megérti már a 10-12 éves gyermek, de a regény érdekességével köti le a nőt és finom célzásaival ejti gondolkodóba a férfit.

Képei szorosan a szöveghez simulnak és együttesen a magyar történeti helyek, személyek és művészi alkotások egész gyűjteményét adják.

Vachott Sándorné. *Ifjúsági iratok a serdültebb ifjúság számára.* Angol remekírók műveiből 2 K 80 f. — *Székely Ilona* és más beszédek az ifjúság számára. Második kiadás. Szinezett képekkel. Kötve 5 K 60 f.

Vértesi Arnold. *A fölkelő nap országa.* Regényes utazás Japánban. Ára csinos kötésben 4 K.

Két jó barát, egy magyar ember és egy olasz ezredes Velenczéből Japánba indul. Utközben két hajótöröttet vesznek fel a hajójukra: egy német tanítót és egy fiatal leányt, ki apját meg keresni Japánba. A négy ember utazása, viszontagságai, kalandjai, tapasztalatai képezik a mű tárgyat. Útirajz, élénken előadva, mely elejétől végig leköti az olvasó figyelmét és folyton ébren tartja érdeklődését. A mű egyike a legvonzóbb olvasmányoknak, melyekből sokat tanulhat a 13-14 éves fiatal leány vagy fiú. A kiállítás igen szép, a benne előforduló képek igen csinosak. (M. D. E.)

Verne Gyula. *Három orosz és három angol kalandjai.* Képekkel. Második kiadás 4 K. Kötve 5 K 20 f.

— *A Begum ötszáz milliója.* — *A Bounty lázadó.* Átdolgozta Szász Károly. Képekkel. Második kiadás 2 K 40 f. Kötve 3 K 60 f.

— *A Jangada.* Nyolczszáz mérföld az Amazonon. Regény. Képekkel. Franciaából fordította Visi Imre. Második kiadás 3 K 60 f. Kötve 4 K 80 f.

— *Sándor Mátyás.* Regény. Fordította Huszár Imre. Benett L. eredeti rajzaival. II. kiadás 4 K 80 f. Kötve 6 K 40 f.

— *A lángban álló szigettenger.* Francz. ford. Huszár I. 47 képpel. 2. kiad. 2 K 40 f. Kötve 3 K 60 f.

— *Várkastély a Kárpátokban.* Regény. Fordította Huszár Imre. 39 képpel. Második kiadás 2 K. Kötve 3 K 50 f.

— *Híres utazók* és híres utazások története. (Kis nemzeti muzeum 38.) 1 K.

— *Az úszó sziget.* Regény. Fordította Gaal Mózes. 79 képpel 4 K. Kötve 5 K. 20 f.

— *Dardentor Clovis.* Regény. Fordította Gaal Mózes. 46 képpel 4 K. Kötve 5 K 20 f.

Vörösmarty. *Zalán futása.* Tíz énekben. Gyulai László által rajzolt 12 képpel. Díszkötésben 3 K 20 f.

Zrinyi Miklós gr. *Szigeti veszedelme.* Az első 1651-iki kiadás után 2 K 80 f. Vázonba kötve 4 K. Olesó kiadás (937-940) 80 f. Keményköt. 1 K 20 f. Vázonkötésben 1 K 40 f.

TANULÓK LAPJA

A nmélt. vallás- és közoktatási miniszterium által 1896. május 26-án kelt 26808. sz. alatt, Budapest székesfőváros tanácsa által 1895. augusztus hó 20-án 7376. szám alatt ajánlott középiskolai ifjúsági hetilap.

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:		FELELŐS SZERKESZTŐ		SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:	
Negyed évre	2 kor. 40 fill.	GAAL MÓZES.		Budapest, IV. ker., Egyetem-utca 4. szám. Kéziratokat nem adunk vissza.	
Fél évre	4 kor. 80 fill.				
Egész évre	9 kor. 60 fill.				
Megjelenik minden vasárnap.		Kiadja a Franklin-Társulat magyar irodalmi intézet és könyvnyomda.			

A KEGYELEMKENYÉR. 11

Regény az ifjúság számára. Irta Gaal Mózes.

— Légy mindig becsületes! Dolgozzál örömmel! Ezt mondotta... s én nem fogom soha elfelejteni. Édes anyám bejött s hozott herbetejet, de édes apám csak intett a kezével s megszorította erősen az édes anyám kezét... Hát így volt. Aztán meghalt, aztán eltemették a bányaurak.

Károly elhallgatott, vörös zsebkendőjével sokáig dörzsölte a szemét. Szalánczy Ádám oda hajtotta fejét a barátja fejéhez s a két fiú sokáig hallgatott.

— Aztán, Károly, hát aztán mi történt?

— Sokat éhezünk és fáztunk. Karácsonykor elmentünk a búcsúra, kértük a jó Istent, hogy ne hagyjon el minket. Az a tisztelendő úr meglátott a templomban, azt mondotta, hogy nézzünk be hozzá, mikor hazafelé megyünk. Mi benéztünk. A tisztelendő úrnak az öreg édes anyja éppen nagy beteg volt. Az én édes anyám ebédet főzött. Ott kellett maradnunk egy héttig s a tisztelendő úr azt mondta, hogy engem betesz egy árva-intézetbe. Hanem a míg betett, nagyon nehéz volt a sorsunk. Beakartam inasnak állani egy lakatoshoz, de azt mondta, hogy még kicsi vagyok, édes anyám sem akart engedni. Sokszor csak száraz kenyér volt az asztalon, egyszer még az sem volt. Akkor nagyon erősen sirt az édes anyám. Azt mondta, hogy jobb volna meghalni, csak azt ne lássa, hogy én éhezem... Jaj, te Ádám, hogy búsultam én!

— Bizony elhiszem, ... az rettenetes dolog lehet.

— Kiosontam a házból s a harmadik szomszédban lakott egy öregasszony. Bementem hozzá

és kértem kenyeret — az édes anyámnak. Koldultam, mert az nem volt egyéb, mint koldulás. Mikor a félkenyérrel hazamentem, a házunk előtt egy szekér állott, jó nagy szekér. A tisztelendő úr küldötte, hogy rakjunk fel reá mindent s költözzünk hozzá. Ezt írta egy szép levélben s azt is megírta, hogy engem visznek az árva-intézetbe s ott belőlem Isten segítségével ember lesz.

— S nem volt rokonotok a tisztelendő úr? — kérde csodálkozva Szalánczy Ádám.

— Nem a! Csak az ő édes anyja már nem tudott főzni és dolgozni. Egy öreg karosszékből ült, nem is tudott mozdulni s az én édes anyám egész nap vigyázott reá. A tisztelendő úr is fehérehajú volt, elképzelted, hogy milyen öreg lehetett az ő édes anyja. És mégis, ha leült melléje, úgy beszélt az anyjával, mintha még kicsi gyermek lett volna. Én úgy szerettem hallgatni. Gondoltam magamban, hogy egyszer majd én is így fogok beszélni az én édes anyámmal. Én is melléje ülök, a tányért a kezembe veszem s a kanállal a szájába teszem az ételt és akkor engem is úgy fog áldani mindennap az én édes anyám, mint a tisztelendő urat áldotta az ő édes anyja.

— Te, és nem volt úgy-e macska a háznál?

— Milyen furcsa kérdés!

— A Mili tante kényes macskáira gondolok. Azoknak volt ám jó dolguk!

— Ahá! Volt egy macska, de azt éjjel a kamarába eresztették, hogy fogjon egeret. Aztán, tudod, egy nap, éppen május közepe táján, felültettek engem a szekérre s elhoztak ide. Azóta itt vagyok. Tulajdonképpen neked köszönhetem, de igazán mondom —

— A sok szegénységet és minden rosszat, úgy-e?

— Nem; azt köszönhetem, hogy ide jutottam

A fiúk nagy port vertek föl a szobában s a felügyelő mérges volt. Rendbe állított mindenkit s egy óráig kellett a szoba hosszában állani, ő pedig kezében a nádpálcával fel és alá sétált s nem engedte meg, hogy egy szót is szóljanak.

Szalánczy Ádámnak bőséges ideje volt, hogy azon a történeten gondolkozzék, melyet Károlytól hallott. És mégis úgy vélekedett, hogy ő szívesen cserélt volna vele, csak Mili tante szűrő tekintetét ne kellett volna látnia s az inast, a kertészt . . .

XI.

Az utolsó tíz krajczár.

A míg Ádámnak pénze volt, reggel is, uzsonnára is hozatott szalámit, sonkát, kifliket, mindenfélét. Nagyon jó szíve volt, a ki kért tőle, annak adott. Néha úgy elosztogatta falatonkint, hogy ő maga szárazon ette meg a kenyerét.

Károly elkergette a kéregetőket, ezért aztán lehurrogták őt. Azt mondták, hogy hizelegni akar; szeretné, ha csak neki adna Szalánczy, másnak nem.

Az egyik fiú eltörte a mázas korsót, melylyel a fiúk sorjában hoztak vizet a kútról. Nagyon sirt, mert a felügyelőtől félt.

Megint Szalánczy volt az, a ki új korsót vett helyette, pedig hús krajczárba került; hús krajczár pedig iszonyú összeg volt.

Igy aztán főleg az aprók között mesés híre kekedett a Szalánczy gazdagságának. Egyik azt mondta, hogy minden hónapban tíz forintot küld neki a bárónő nagynénje, a másik húszról tudott.

Valójában pedig a Szalánczy költekezése korántsem állott arányban a pénzével. A harmadik hónap vége felé már csak egy forintja volt s még akkor sem jutott eszébe, hogy arra gondoljon: hátha az is elfogy.

Benne volt a vérében, hogy nem számítgatta a garasokat. Más fiú megsúrolgatta volna az ezüst hatosokat mindennap krétaporról, kirakta volna az asztalra s évszámok szerint sorjába rendezte volna: ő bedugta a lajbija zsebébe s csaknem úgy bánt vele, mintha semmire sem becsülte volna.

Hanem mikor az utolsó tíz krajczárost váltotta fel, akkor mégis csak furcsán érezte magát.

Eszébe jutott, hogy holnapután reggel hiába jön hozzá az intézeti szolga s hiába kérdezi meg tőle, hogy mit hozat a boltból — szégyelni fogja magát. Tíz órakor elmarad a zsemle, uzsonnára ő is csak

száraz kenyeret eszik, mint a többiek. Az almaáruló kofa nem fog többé reá mosolyogni s a vén koldúsnak sem adhat többé krajczárt, pedig a játszótér sarkán fog reá várni.

Szalánczy Ádám roppant boldogtalannak érezte magát. Nem tudott naphosszat egyébire gondolni, mint arra, hogy neki nemsokára egy nyomorult krajczárja sem lesz.

Nem merete senkinek megmondani, csak Károlynak:

— Te, nekem már nincs pénzem . . . igazán nincs!

— Azt én tudtam, hogy így lesz. Ne búsulj, nekem sincs. A többieknek sincs.

— De én, . . . én nem tudom, mit csináljak!

— Megezed a kenyeret, mint én s mint a többiek.

Szalánczy Ádám szinte sirt nagy szomorúságában. Egész éjjel azon törte a fejét, hogy honnan szerezzen pénzt. Emésztőbb gond volt ez mindenél. Nagyon megszokta, hogy őt gazdagnak nézik, hogy tőle kérjenek mások, ő nem kért soha senkitől semmit. Attól, hogy reggelre és uzsonnára neki is száraz kenyeret kell ennie, nem félt annyira, mint attól, hogy a fiúk azt mondják:

— Bezzeg, neki sincs! Bezzeg ő is olyan koldús, mint mi vagyunk!

Ennek pedig be kellett következnie.

Mikor a szolga hozzá jött, hogy megkérdezze: mit hozat a boltból: Szalánczy Ádámnak mind arczába futott a vér. Nagyon halkán mondotta:

— Nem kell semmi.

A fiúk elkezdettek sügdosódni. Még olyan is akadt, a kinek félrehúzódott a szája.

Míg a reggelire kapott kenyeret megette, alig mert a fiúkra nézni. Félrehúzódott s még a könyve is kibuggyant a kenyerére.

Valaki megszólalt a háta megett:

— Ne búsulj, Ádám . . . Nem szégyen az, ha valakinek nincsen pénze . . . — Károly mondotta, a ki folyton szemmel tartotta a barátját. — Lásd, ebből is van hasznod, nem tájtják reád annyian a szájukat, mint eddig.

Ádám vonogatta a vállát.

— Nem bánom, azért sem bánom, ha nincs. Megmutatom, hogy nem bánom — mondá és lopva letörülte szeméről a könyvet.

No hiszen, nem is törődött vele senki. Este a szomszédja, a ki önkényt ajánkozott, hogy az ágyát minden reggel és este megveti, nem vetette meg. Miért is vetné? A kinek nincsen pénze, az ne dolgoztasson mással, az dolgozzék maga. Ezen-

túl nem hozott helyette senki vizet a kútról. No még csak az kellene, hogy uraskodjék!

Eddigelé mindenki természetesnek tartotta, de már ezentúl határozottan megbotránkoztak rajta.

A szegletes fejű Mártás (micsoda furcsa neve

zsellér-fiú. Sőt ettől az időtől fogva még jobban ragaszkodott hozzá. Tanította őt, mert Ádámnak az ismeretei nagyon fogyatékosak voltak. Magyarázta neki a számtani példákat. Miatta egy fiút meg is döngetett, mert azt híresztelte, hogy Szalánczynak nincs bárónő nagynénje. Ki tudja,

P. CIPOR A MINT A VIADALRA MEGY.

is volt annak a fiúnak!) nem tűrte, hogy vele többé tréfáljon, pedig akár fát is vágthatott volna eddig a hátán.

— Hallod-e, ne csúfolj, mert . . .! — ezt mondotta s még az öklével is megfenyegette.

Csak egy fiú nem változott meg, az, a ki tőle soha semmit sem kért, a kire egy és más apróságot erővel kellett reá kényszerítenie: Károly, a

hogyan szerezte a pénzt, mikor bejött az intézetbe?

Ádám is megtudta. Felpezsdült benne a vér, oda ment a fiúhoz s így szólott hozzá:

— Te alávaló, hitvány, hazug vagy! — és erősen arczul ütötte. Ebből csak azért nem lett nagyobb szabású verekedés, mert a felügyelő éppen belépett a nagy terembe. Mindjárt tizen is futot-

ták hozzá s bepanaszolták Szalánczyt. Tizen is önkényt tanúskodtak a mellett, hogy Szalánczyt nem bántotta az arczul ütött.

— De bántott, mert hazudott rólam! — kiáltott hevesen Szalánczy. — És én azt nem tűröm! Nem tűröm!

— Ne kiált! Nem vagyok siket! — parancsolá a felügyelő. — Arra felelj, a mit tőled kérdek.

— Megütötted?

— Megütöttem.

— Szabad ilyent cselekedni?

— Szabad, ha ő azt hazudja, hogy én a pénzt lop-tam! — felelte csaknem vakmerően Szalánczy.

— No hát én megtanítlak arra, hogy nem szabad! No hát én kiverem belőled az úri tempót, te! . . . te!

Ezzel a sommás vizsgálatnak vége volt s kezdődött a büntetés. Szalánczynak a kezére a felügyelő a nádpálczával hármat sújtott.

Más gyermek ilyenkor ordítani szokott, de Szalánczy Ádám összeszorította az ajkát s mind a szemébe nézett a felügyelőnek. A szeme lobogott, lángolt. Kiállotta s daczos maradt mindvégig.

A felügyelő még ezel sem elégedett meg. Tartott egy hosszú predikációt a türelemről, az alázatosságról, a bűnbánásról s megígérte, hogy Szalánczy Ádám példátlan makaességát megfogja törni. Ezt végezetül többrendbéli fenyegetés követte. Jó erős hangon elmondott s többször megismételt fenyegetés, melyben a csontok összetöréséről, nyaknak kicsavarásáról, bőrnek lenyúzásáról is volt szó. (Folyt. köv.)

A KUBIKOS.

Garamparti országútnak szélén,
Láttam én az öreg kubikost
Csupasz hátú, fogatlan vén ember,
Mért jutsz nekem az eszembe most?
Régi emlék a szívemben éled:
Mintha látnám bús tekinteted:
Mi van rajtad megcsodálni méltó,
Mért nézlek oly hosszan tégedet?

Pedig nézni sok akadt körülte . . .
Bakovai lankás hegy megül
Kibukó nap zord, gomolygó köd közt,
Mint valami sápadt lélek ül.
De nem soká tart a sápadtsága . . .
Rövid óra . . . és egész vidék
— Kivéve fent Pusztihrad ős ormát —
Piros hajnal sugarában ég.

Majd a nap is, mint a kergetett vad,
Égi útján mind kisebbre hág,
Alig rejti tüzes fénynyomát el
Egy-egy csalit, egy-egy lombos ág.
Lomb közt fészek, fészekben madárka.
Égő vágygyal zengi énekét;
Édes hangját bólogatva hallják
Garam mentén hosszú jegenyék.

Mit törődik az öreg mindezzel?

. . . Köveit csak egyre tördeli.

Égnek földnek minden ékessége

A pálinkás üveg ő neki.

Zsiros, fényes, lóggó fonadéka

Gyéren fődí be a tar fejet,

Zúz, egyre zúz éles kalapácsa . . .

S «aj! Bozse moj»-t vagy mit emleget.

El-elnéztem azt az öreg embert,

Ágrul-szakadt szegény kubikost.

És szívemet szünetlen egy kérdés

Fájó búja-baja tépi most:

Ó, hiszen az élet országútján

Mi is mind csak a kavicsok vagyunk

S a halál jön, ez a nagy kubikos

S porrá mállnak a — kődarabok.

Hanák József.

ÚTI RAJZOK ÉS TANULMÁNYOK.

Irta Jászai Rezső dr.

7

Spanyol bikaviadal.

A spanyol népnek főmulatsága a bikaviadal, a corrida de torros. Pogány szokás, maradványa a római gladiatori viadaloknak; maradványa a gótok és mórok gyönyörűségének, kiknek legjobb vitézei viadoroknak léptek föl; maradványa azon időknek, midőn királyok és büszke grandok küzdöttek a porondon a bikával, a midőn egy Cid, Don Rodrigo, Pizarro úgy küzdött a czirkuszban, mint V. Károly császár a felett való örömeiben, hogy fia született: II. Fülöp.

Nincs hatalom, mely e mulatságot betudná szüntetni. Ez már a nép elpusztíthatatlan szenvedélyévé vált. A mely napon betiltanák, aznap forradalom törne ki. Ez a reszkető éhség a corrida után már szervezetükben leli alapját. Átöröklük, velük születik. A kis gyermek torost játszik, az ifjú torosért lelkesül, ehhez vonzódik egész haláláig.

Erről a borzalmas mulatságról mondom el impressziómat és tapasztalatomat.

TORERÓK RÉGEN.

Július negyedik vasárnapján érkeztem Madridba. A város ünnepi pompában úszott. A főtéren, a Puerta del Solon ezrenként hullámzott a tömeg. Itt hirdetést olvasnak, nagy plakátokon a közlő torost; amott csoportokba verődnek s elragadtatással beszélnek a közlő élvezetről. A szegény ember egész héten át megtakarított fillérjeivel a pénztár felé siet, hogy jó és olcsó helyet kapjon; el fogja vinni egész családját, még ölbe való gyermekét is. Rikkancsok szaladgálnak szerteszéjjel, kínálva színlapot s arczképeit és életrajzát a szereplőknek. Élelmes jegyárúsítók állják el az idegen útját s beszélnek szépet és sokat addig, míg meg nem váltja a sombra helyet, az árnyékos helyet legalább öt pezetaért, pénzünk szerint négy koronáért. Egy gondolat uralkodik mindenkin: a los toros, a corrida te toros. Boldogság minden arczon és tüzes szenvedély; már előre örül neki mindenki, hogy fogja leszűrni ő is a bikát egyszerre az espadával, legalább a tekintetével.

Öt órakor kezdődött a látványosság, de négykor már mindenki elindult. Villanyos vasút esilingelése, négyes és ötösével befogott öszvérek hajszolása, pompás fogatok robogása, tengernyi nép hullámlása, mind a toros előjele. Nem is csoda, tizenötezer embernek kell ötre összeverődnie s össze is jönne még több is, ha hely volna. Mert a madridi czirkusz terjedelmére nézve nem a legnagyobb; a sevillai 20 ezer, a barceloni 11 ezer embert fogad be.

Alakja olyan, mint a római czirkuszoké. Felül

fedetlen, lépcsőzetesen emelkedő kőpadokkal, igen szűkre szabott helyekkel. Átjárók nincsenek, a ki később jön, az az ülőkön keresztül kapaszkodik helyére. S ezt nagyon is kedélyesen teszik. Kezet kérnek, hogy húzzák őket fölfelé; majd vállunkba kapaszkodnak, hátunkra támaszkodnak s ezt tűrni kell, mert tűrni szokás.

Odakünn is százával tolong a szegénység, kiknek nincs költségük, hogy bejöhessenek, de a kik azért lelkesedni fognak, újjongani, éljenezni vagy füttyölni, a milyen lesz a hangulat odabenn s a kik legalább a megölt, megvérzett bika hullája fölött fognak gyönyörködni, midőn a díszes öszvérfogat azt kivonszolja.

Felötkor jóformán már megtelt a czirkusz. Sokan ott lenn ácsorognak a küzdőtéren, melyet most öntöznek, itt beszélnek a viadorokról s a bikák minéműségéről. Mind hangosabb és hangosabbá lesz a zaj. Lárma, füttyülés, vihogás összevegyül a légben, a víz, a mogyoró és hűsítőárusok kurjantásával, majd a nézők kiáltozásával: Agua fresca! — friss vizet! — mert sokan idehozzák uzsonnájukat, itt falatoznak; mások meg borkulaesban bort hoznak s azzal kínálják szomszédjaikat.

A társaság a legtarkább, de az arczkifejezés egy: a boldogság, az élvezetvágy.

A meleg fojtogató még a sombrán is, legyezi magát mindenki s ez oly szép, oly tündéri látvány.

Pont öt órakor megjelenik az elnök saját páholyában. Városi tanácsos, néha maga a polgármester. Nagy üdvözléssel üdvözlök, mit ő ke-

TORERÓ MA.

gyesen megköszön. Lehet, hogy félóra múlva kifütyülnek, ha nem válnak be a bikák. Az ő dicsősége fölött mindig ott függ Damokles kardja. Int, a zene valami andaluziai indulót fúj, ezalatt a torerok, a szereplők künn imádkoznak, mert egyikük sem tudja, nem ez lesz-e utolsó szerepe. Az elnök újra int, megkezdődik a felvonulás harogó trombitajeladásra.

Először két feketeruhás alguazil vágat az elnök páholya elé, engedélyt kérve a csapat bevezetésére. Majd ezt megnyerve, visszavágtatnak s megkezdődik a cuadrilla felvonulása. A legszebb látványosságok egyike. Két sorban jönnek ragyogó, festői öltözetben. A picadores — a lánd-

BIKAVIADAL KÉTSZÁZ ÉVVEL EZELEŐTT.

zsások — lovon. Sárga bőrnadrágban, mely pléhél és fácskákkal van bélelve, hogy lábszáraik lehetőleg védve legyenek a bika éles szarvai ellenében; majd vörös öv, aranyos dolmány, bokros ingelő, széles egyenes karimájú kalap az öltözetük. Kezükből hosszú éles lándzsa, melylyel a bikát szurkálni fogják a hátán, hogy az annál dühösebb legyen. Lovaik rendszerint kiszolgált gebék, melyekre nézve szinte jótétemény a halál, de mégis megesik a szívünk rajtuk, mikor oly szörnyű végvonaglásban látjuk azokat. A picador hivatása jár a legtöbb veszélyrel s az ő dicsősége mégis a legkisebb. Ezek után jönnek a banderilleros, a nyilazók; fehér harisnya, selyem tarkaszínű nadrág, arany vagy ezüsttel hímözve, fehér ingelő hosszúkás nyakkendővel, himzett selyem rövid dolmány. Fegyverük egy hatvan centiméter bot, cifra papírba le-

ragasztva, végén horoggal. Ezt a botot akasztják a bika hátába, hogy ingereljék. Nagy ügyesség, rugékonyságra van szükségük, villámsebességgel kell döfni ezeket a bika hátába, különben a halál fia. Hatan voltak. Ezeket követik a chulok, kik vörös posztóval bosszantják a bikát. A szigony és a rakéta dobást egy végezte! Hivatala puntillero, neve Francisco Torrijos, egy rendkívül ügyes, sovány fiatal ember. Csupa tűz és rugékonyság. Most jön a matador segédje a sobresaliente de espada, ki az utolsó felvonásnál segítkezik az espadának, hasonló festői öltözetben — és végül a két matador vagy espada: Enrique Vargas, kinek becézgető neve Minuto és José Rodriguez, kit kis Bébének, Bebe chico-nak neveztek el, mert kisebb még a középtermetűnél, de nagyon esinos, nagyon kedves. Kedvence a közönségnek. Szeme csupa tűz; teste karsú, hajlékony, lence; keze biztos, öltözete mindkettőnek ragyogó, egyegy megérhet kétezer forintot is. Nem is oly nagy dolog, hisz egy fellépésért kap háromezer pesétát, kétezernégyszáz koronát. Pedig náluknál még híresebb matadorok vannak, mint Mazzantini és Fuentes, kik egy-egy délután húsz-húszezer koronát kapnak. A felvonulást három felezifrázost öszvér zárta be. Ezek sallangos szerszámmal, csörgőkkel és zászlókkal vannak

feldíszítve. Ezek fogják az elesett bikát a porondon körülhurezolni és kivonszolni. Így vonul fel az egész cuadrilla az elnök elé, mint egykor a római czirkuszok gladiatorai a császár elé: Ave Caesar morituri te salutant. Üdvözlégy császár, üdvözlönek téged azok, kik halálra mennek! — A matador leveszi kerek széles spanyolfövegét az elnök elé, mely alól kilátszik a coleta, egy czopf a saját hajából, melyet közönségesen feje tetején hord kalapja alá szoritva, de a porondon leeresztve.

Ismertető jelük ez, egyszerre meglehet ismerni erről bárhol a torerot. Az elnök ledobja a Toril kulacsát, erre kinyitják a rácsos kaput s kieresztik a bikát, melyet eddig kegyetlenül ütlegettek, hogy vadul rohanjon a czirkuszba.

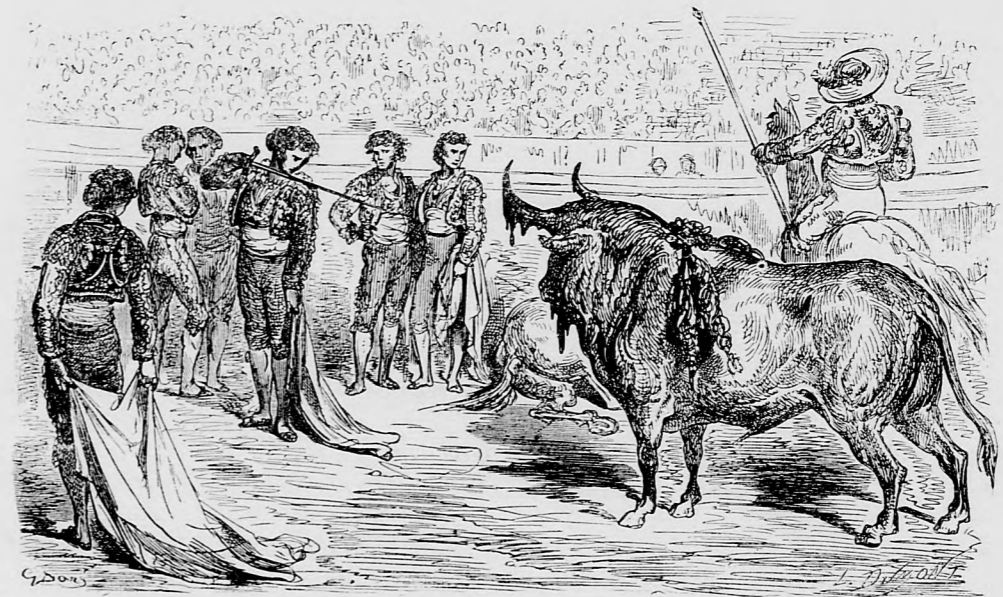
Ezúttal hat bika volt áldozatra szánva, a látványosság e szerint hat felvonásból állott. Mint-

hogy nagyjából egyeznek, kiválasztom a legérdekesebbet s a legkegyetlenebbet.

Ilyen a második számú bika, Tardoso, sárga-fehér foltos. Csupa erő és bátorság, kitartás és ügyesség ez az állat. Nagy munkájuk lesz vele a toreadoroknak, szegény Minutonak talán vesztét is fogja okozni, de neki nagy leszen a dicsősége, mert a publikum a vad, a kegyetlenül döfő bikát megéljenzi, bravo toro, bueno toro, viva toro! — kiáltással.

A bika a legvadabb száguldással rohan a körbe. Pillanatra meghökken az ezernyi sokaság láttára, elkábul az ujjongás hallatára, majd meg-

állat. Vad vágatással ront a lovasnak. A picador előre szegzi lándzsáját, a bika belerohan, fájdalmat nem érez rettentő dühében, belemélyeszi szarvait a ló hasába, felemeli a levegőbe lovastól s mindketten tompa zuhanással földre esnek. A ló maga alá temeti lovasát, a chulok szerteszaladnak s a midőn a bika most félig a ló alá szorult picadort akarja felöklelni, hirtelen újra ott teremnek, vörös köpenyeikkel magukra fordítják a dühös állat figyelmét, az utánuk rohan. A picador nehéz öltözetében meg sem mozdul, csakhamar felemelik a bengrott szolgálak, majd a lovat is. Borzadályos, undorító látvány; a lónak

AZ ESPADA.

szegi nyakát a puszták vad lakója s neki ront a vöröskendős chulónak. Ez megszalad előle, átveti magát a párkányon; a bika a másiknak ront, de oly eszeveszett vágatással, hogy ez előbb a vöröskendőt, majd a fővegét hajítja el, hogy a bika figyelmét egy pillanatra elterelve, baj nélkül vehesse magát át a korláton. A bika a korlátnak ront, recseg-ropog ennek az alkotmánynak minden bordája, majd megfordul s áldozatot szemel. Most a picadorok ellenében fordul a puszták fedelme rettenetes dühében. A szegény lovak már előre érzik a veszedelmet, nem akarnak a bika felé menni, noha be van kötve szemük, noha két oldalt ütik-verik őket vörösruhás szolgálak, noha kegyetlen sarkantyúzással biztatják őket a picadorok. Most megmozdul a hatalmas

egész belseje egy undok gomolyagban kifordul, inaiban remeg, alig áll a lábán s a picador újra ráül, újra a bika felé terelné, a chulok, ütökezik, de a ló végső halálremegésbe esik s mielőtt összerogyna, leugrik a picador, a szegény állat pedig abban a pillanatban lerogy, borzasztó fájdalomában fejét hátrafordítja, okos, szép szemével a publikum felé néz mereven, szinte szemrehányólag, mintha azt mondaná: ezért használtakok egész eddig, hogy ily kegyetlenséggel vesztetek el? De a közönség a lovat nem sajnálja; a fő, hogy a lándzsás megsebezte a bikát. A hajsza tovább folyik, sebesen, szenvedélyesen, örülten és félelmetesen. A bika vadul száguld hol az egyik, hol a másik után, a chulok kifáradva frissítőt isznak, felváltják egymást s újra a picador felé

terelik a bika figyelmét. A dühögő állat most a ló nyakát szúrja fel oly kegyetlen döféssel, hogy ütőerét kettészakítva, mint a fecskendőből, úgy jön a szegény pára vére, de azért csak tova hajszolják. Vörös sáv jelzi halála útját, míg össze-rogy. A harmadik lónak egész czombját nyúzza le. Bőre czombjához verődik, a mint tova űzik; ezt kivezetik, odakünn hamarosan összevarrják, újra beküldik a következő bikának áldozatul. Megborzadtam látva e kegyetlenséget, úgy szerettem volna, ha már vége lett volna a mulatságnak, míg szomszédom, egy lelkes spanyol, váltig biztatott, hogy még csak most jön az érdekes. Mert a bika nagyszerűen viselte magát, felülmúlt minden várakozást. Újra és újra felhangzik a vad üdvívalgás: Bravo toro! viva toro! Éljen a bika! Az elnök int, a tárogató megszólal, új jeleket kezdődik.

A banderillero veszi át a szerepet. Mindkét kezében két horgas botot, jobban mondva nyilat tart magasan a bika elé, majd lábujjhegyre emelkedik, újra leereszkedik, mintegy lejtve közeledik a bika felé. A bika nekiront, hogy felbökje, ő villámsebességgel félreugrik, de a két nyíl már ott akad fenn a bika hátán. Bámulatós ügyesség, veszedelmes produkezió, egy pillanatnyi késés, botlás, csuszamlás és ő van a bika szarván.

(Vége következik.)

NÁDAY FERENCZ.

A ma élő magyar színművészek közül Náday Ferencz a legnagyobb. Negyven esztendeje, hogy a színpadon működik, s évtizedek óta büszkesége az ország első színházának: a nemzeti színháznak.

Nem ünnepelte meg ezt a nevezetes évfordulót avval a lármával, a melylyel manapság ünnepelni szoktak. A kinek életében a tapsból és dicséretből annyiszor kijutott mint neki, nincs a lármás ünnepeletetésnek semmi varázsa.

Annyi bizonyos, hogy a ki igazán nagy, akár mint író, akár mint színész, akár mint tudós, azt semminemű ünneplés nagyobbá nem teszi. Midőn mi ez alkalommal Náday Ferencznek az arcképét kiadjuk, s Náday művészetéről egyet-mást elmondunk: kötelességet teljesítünk. Tulajdonképpen nem teszünk egyebet, mint a történetírói tollat vesszük a kezünkbe, s egy tökéletesen befejezett művészi egyéniség rajzát igyekszünk megkészíteni.

Mert kell, hogy a magyar ifjúság is tudjon arról a magyar színművésze-ről, a ki maholnap

csak hírből lesz ismert, s a ki egykoron a nagyokkal együtt megteremtette a nemzeti színház arany-korát.

Náday Ferencz Isten kegyelméből való művész-lelek. Megadatott neki a természettől mindaz, a mi nagy alkotásokhoz szükséges. Délczeg termete még ma is az, bár a művész hatvan esztendő, a mi húsz-harmincz éves korában volt; olyan arcz, mely mindent ki tud fejezni: az előkelő komolyságtól, a kacagató torzításig: finom gúnyt, mely olyan, mint a lehellet; mély érzést, melynek csodálatos belső melege van; szenvedélyt, mely viharzik, jó kedvet, mely szellemtől sziporkázik.

Láttuk őt a hetvenes-nyolczvanas évek társadalmi életének torz-figuráiban, játszott hiú piperkőczőt, a ki egyebet sem tud, mint nyakken-dőt változtatni, idétlenül járni, jérezze hangon hápogni: láttuk a francia szalonok dédelgetett hőst, a ki csupa lágyság, finomság, érzékenység; láttuk a megátalkodott gazember szerepében, a ki félelmes és kacagató és láttuk vas-jellemet ábrázolni csupa erő és mélység volt minden szava, minden mozdulata.

Igen, ő annak a régi színművész gárdának az utolsó ivadéka, a mely hivatását nemesen fogta fel, a mely nem válogatott, hanem lelkéből, ihletéből, megfigyeléseiből merítve tudott valamit teremteni.

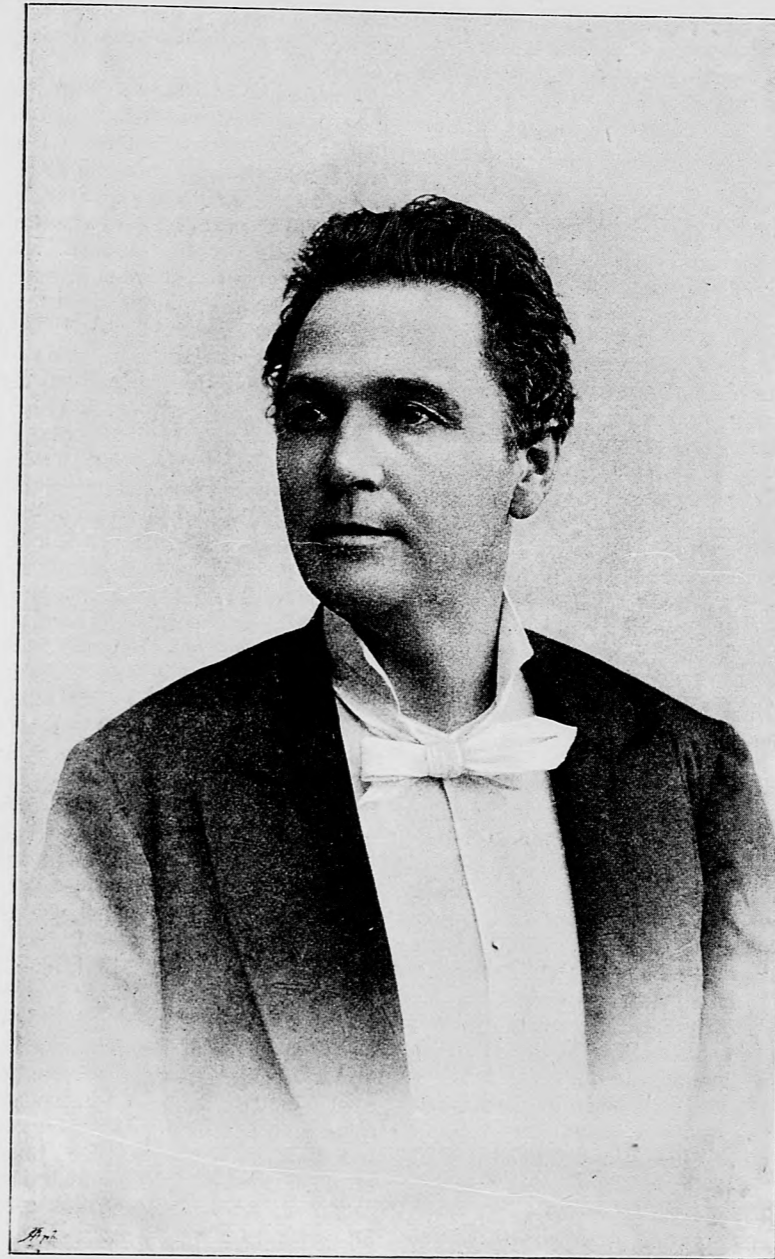
Akaratlanul is úgy beszélünk róla, hogy tudott — úgy van, mert sajnosan tapasztaljuk, hogy Náday Ferencz hova tovább leszorul a működés teréről. Jönnek helyébe ifjabb erők, de lesz-e köztük olyan, a ki örökébe tudna majdan lépni?

Lesz-e, aki utánzó ügyességét jellemző erejével tudja párosítani? Még most is fülembe cseng az a hahota, mely a nemzeti színházat megremegtette, mikor Náday, mint holmi léha fővárosi gavallér megszemélyesítője egy csárdás után a színpadra lép. Nem szól semmit, elég őt nézni, s látjuk a budapesti ifjúságot, mely robotból agyon tánczolja magát. *A szeretetre méltó léhák*-nak páratlan jellemzője tud lenni, s midőn az egykor kedvelt «Párisi» című francia vígjátékban őt francia írók látták, minden udvariaskodás nélkül őszintén bevallották, hogy nincs az a francia művész, a ki a czímszerepet úgy eljátszaná.

Mint minden igazi művészen, úgy Nádayban is, kiapadhatatlan a belső hév, a kedélynek ez a gazdagsága, mely nélkül a színész igazán nagyot nem tud alkotni. Ez az, a mit nem lehet lesajátítani, nem lehet utánozni.

Erre mondjuk, hogy Isten adománya. Láttunk mi számos Náday-utánzót; ellesték a hanghordozását, a mozdulatait, de nem leshették el kedé-

A világot jelentő deszkák nagyjai kortársaik szemében, szívében, s majdan emlékében élnek. Náday Ferencz él ma is a mi szívében, a mi

NÁDAY FERENCZ.

lyét, melyből mindig frissen buzog fel a hamisítatlan meleg.

Negyven esztendőnek gazdag termése áll előttünk, s mindez ma-holnap szép emlékké változik. A színész alkotását csak az emlékezet őrzi meg, s nem ritkán csak elmosódó vonásokban.

szemünkben, s valameddig beszélni fog az utókor magyar színművésze-ről: Náday Ferencz neve ott lesz a legelső közt.

Adja az ég, hogy ha ritkábban is, mint egykor, de lássuk őt a színpadon, s újuljon fel szívében-lelkünk az ő alkotásain még sokáig.

Hangverseny a tenger fenekén.

Theen Henrik, az állatvilág titkainak kutatója, a halakról írt nagyobb művében igen érdekes dolgokat mesél el a halak zenei képességéről.

Theen a megfigyelések egész láncolatával czáfol rá Linné és Cuviernak arra az állítására, hogy a halak teljesen néma egyhangú csöndben élnek életüket a vizek mélyén.

A német kutató bebizonyítja, hogy vannak halcsaládok, melyeknek a zene iránt kiváló érzékük van.

A következő sorokban vázlatos képét adjuk a tengerfenék e csodás titkainak.

Ma már határozottan tudjuk, hogy a halak nem némák; tudjuk ugyan nincsen, de van oly szervük, a melylyel hangot, sőt zenei hangot tudnak adni.

Az első idevonatkozó följegyzést az V-ik század keresztény költőjének *Claudius Marius Victorinus* írásaiban találjuk. Ez a félig költő, félig természet-kutató azt írja, hogy a madarak voltaképpen a levegő halai, a melyek fokozatosan rászoktak, hogy a sűrűbb elem helyett a levegő lenge hullámaiban ússzanak. S ezért nem meglepő, ha a «tenger madarai» énekelni tudnak.

Vannak halak, a melyek a tengerfenéken fészket raknak s a fészkek rakáskor a him tudvalevőleg dalol párjának. Ki tudja, milyen csodás hangversenyt hallhatnánk, ha a víz világában használni tudnók hallószervünket?

Ennek a mesébe illő fantasztikus okoskodásnak a komoly tudományos kutatás sok részben igazat adott.

A nagyobb, gerincezes állatok tüdejükkel a légszövetekkel s a gégen át adnak hangot. Mindez hiányzik a halak szervezetéből s mégis a legkülönbözőbb hangokat hallatják.

Találunk a halak világában orgonázó, doromboló, füttyölő, doboló, unczogó, kakukkoló, szarka módjára csörgő, kurjantó halakat, szóval a zene sokfajta virtuózát.

Az ily zenei tudással megáldottak a halak világának kisebb részét képezik bár, mégis bátran elmondhatjuk, hogy minden hal tud hangot adni, ha nyugalmában zavarják, ha veszély fenyegeti és az ivás idején. S bizony oda lenn a víz áttetsző bolthajtása alatt a halak ezrei örökös csöngés-bongás, emberi fülnek hallhatatlan zene között élnek. A világhírű Linné, mikor a víz lakóit némáknak nevezte, megfedkezett arról, hogy például a halastavak rákjait sok helyen csengetyű-szóval hívják össze etetésre.

Mily finom hallásuknak kell lenniök, ha a vizek mélyén is, melynek felülete pedig visszaveri a hangot, meghallják a csengetyű csilingelését s a hang irányában sem tévednek.

A régi idők természetbúvárai is már egész seregét ismerték a műszikáló halaknak. Így a Krisztus születése után 180. év körül élt *Aelian*, ki korának egyik legkitünőbb állatismerője volt, egy munkájában szószerint a következőket írja:

«Mindazok, kik az összes halakat örökös némaságra kárhoztatják, igen kevéssé ismerik azok természetét, mert vannak köztük, a melyek sípolnak, csörögnek, kurjantanak és unczognak. A *lyra*, a *chronis* és az *aper* unczognak, a *kalapáshal* füttyöl s a *tengeri kakuk* hangja hasonló szárazföldi névrokonának ismert hangjához.

Ezeknek a halaknak a hangadásáról Aristoteles igen talpraesetten vélekedett. Azt mondotta róla, hogy: «Valóságos hangról a halaknál szó alig lehet, mert hiszen nincsen tüdejük. A hangot, mint a tücskök, érdes szerveik dörzsölésével, kopolytjuk, uszóik suhogtatásával idézik elő, s végül a levegő kifuvásával. Hogy mily halakat értett *Aelian* és *Aristoteles* a *lyra*, *chronis* és *aper* nevének alatt, azt bajos eldönteni, de valószínű, hogy a *sciaenidák*, *triglinák* s a pánzelosok (*Catafracták*) családjához tartoznak.

A legismertebb muzsikus hal az Éjszaki-tenger *pánzelos kolty*-ja, mely elvéve az Atlanti-tengerben is előfordul. Ez a halfajta részint madárhanga, részint pedig szárnyalakú melluszója miatt egész sereg madár nevet kapott.

Vidékenként tengeri fecskének, varjúnak, kakuknak, tengeri hollónak nevezik. (*Trigla hirundo*, *corvus*, *cuculus* és *corax*.)

Úgy a vízben, mint a hálóban vergődve sajátos kakukkoló, kurrogó hangot hallat.

Hasonló a repülő kakas (*Trigla volitans*), mely a melegebb tengerekben él, sőt a Földközi tengerben is otthonos.

Messinában a csavargó gyermekek az ott járó idegeneknek mutogatják ezt a halat, a mint kopolytájának kinyitásakor kurrogó hangot ad, a mit záró izmainak dörzsölésével idéz elő. A Keleti tengerben is él egy fajta a kurrogó kakasnak, a *collus scorpius*, a mely izmainak rezgetésével muzsikál.

A csik és rokonai (*Cobitis possilis*) kitünő flótásai a vizek világáuk.

Csaknem minden halfajta tud kisebb-nagyobb hangot adni. Így a potyka, a haresa, a süllő, a ponty, de leghangosabb és melodikus változatokra képes hangja a *fecskeshalnak* s az *árnyék-halnak* van. Mindkettő a *sciaenidák* családjából való s formája hasonló a mi pontyainkhoz. Nagy csapatokban élnek a Közép-tengerben s a közép-amerikai partok mentén. E tájakon, ha a halászok csónakjuk peremére fektetik fülüket, 10—12 méter mélyről is meghallják a halak zümmögő, hangos muzsikáját.

Érdekes a *tengeri sas* nevű (*Sciaena aquita*) hal is, a mely 1—1.70 méter hosszú hatalmas állat s 60—70 fontot is nyom. Igen gyakori a Földközi tengerben s ivás idején seregestől lepik el az olasz folyók torkolatának környékét, úgy, hogy test-test mellett szorongnak s a vizek mélyéből ilyenkor hatalmasan zsongó, bár egyhangú szimfónia tör elő.

Ez magyarázza meg a régi idők meséjét mely a syrénék hajóst-csábító énekéről szólott

Ugyanis, a hol a monda szerint a syrénék örvénybe csalták a Földközi tenger hajóseit, ott tanyáztak mindig nagy számmal az éjjeli zenét adó tengeri sasok.

De a legkiválóbb s legmesszebb hallható muzsikushal a zúghalak csoportjába tartozó *dobos hal* (*Pogonias chromis*) melynek hazája az Atlanti és az Indiai oceán.

Hangjukat 40—50 méter mélységből is gyakorta hallják az oceánok hajósei s azt orgona, vagy harmonium hanghoz hasonlítják. Néha olyan színes ez a zene, mintha nagybölgökből és cellokból álló zenekar játszanék a mélységben. Egy természettudós olyannak hallotta ezt a csodás hangversenyt, mintha száz meg száz szárdorombot pöngettek volna a vízben.

Ez a zene a babonára hajló hajósnépet sötét sejtelmekkel, babonás félelemmel tölti el.

Humboldt Sándor, a kiváló természetbúvár a délsarki tengeren utaztában egész hajószemélyzetével együtt tanuja volt 1803 február 20-án este egy ilyen hangversenynek s alig tudta a megremült matrózokat megnyugtatni.

A kiváló tudós a titokzatos zenét valami tenger alatti tűzhányó kitörő morajlásának tartotta. Az angol *White John* alsó Cochinchina partjánál figyelt meg hasonló hangversenyt.

— Hogy megtudjam e hangverseny okát — így mondja el *White* — kajütömbé mentem s csodálkozva tapasztaltam, hogy ott lenn még erősebb volt a csodálatos zene. Cochinchinai keresztény tolmácsom magyarázta meg, hogy a zenét egy különös fajú halcsapat adja, mely szájjával az úszó hajó falához tapad s furesa zenéjével kíséri néha messzi mértföldekre.

Egy *Präger* nevű utazó, ki a halak muzsikáját Borneo mellett hallotta az 1860. évben, így írja le tapasztalatát:

«Áprilisban *Borneo* nyugati partján a legnagyobb folyamnak, a *Pontianaknak* torkolatánál horgonyoztunk. Itt egész hangosan szóló zenét hallottunk a vízből fölszállni. Majd mélyen, majd magasabban szóló a zene, hol közeledve, hol ismét a messziségbe veszve. Úgy hangzott fel a mélyből, mint a syrénék éneke, majd mint harogó orgona hang, mely fokozatosan az aolhárfa méla zsongásává lágylt.

Legjobban hallható volt, ha az ember fejét a víz alá merítette. Ilyenkor meg lehetett különböztetni a harmoniába olvadó-külön-külön hangokat. Ez a zene, a mint a bennszülöttek mondják s a mint gondos kutatással magam is meggyőződtem róla, a tengerfenék halaitól ered.»

A halak természettanának mai állása mellett érdekes, de még megfejthetetlen probléma, mint képesek a víz birodalmának hullói e csodálatos muzsikára.

A tengerfenék még telve van rejtélyekkel, a melyekről még csak sejtelmek sincsenek.

A jövő természetvizsgálóinak feladata a titokzatos mélységben zsongó, zsibongó élet titkainak kifürkészése, a mit megkönnyít nekik a búvár-

harangok évről-évre javuló szerkezete s ezer segédeszköze a folyton fejlődő tudománynak.

Hiszen a tenger alatt járó hajó sem Verne Gyula lángeszének álomképe többé s talán nincs messzi az idő, mikor ugyanoly joggal beszélhetünk a *tengerfenék dalnokairól*, mint a hogy évezredek óta a levegő énekesinek hívja az emberiség a magas mennyég kékjében, a smaragd-zöld lombok közt csicsergő nótás madarakat.

P. M.

A KÉT KIP-TESTVÉR. 11

Írta Verne Gyula. Fordította Zsigány Árpád.

Hamburg úr azonnal előszólította egyik eselédjét, a ki meggyújtotta kézi lámpását és előttük ment az úton, világítani.

Az erdőben már koromsötét volt. A kis csapat lassan ment előre s minduntalan meg-megállt hallgatózni, hogy nem hallja-e a közelgő Gibson kapitány lépteinek zaját . . .

De halálos csönd volt mindenfelé. Most hangos szóval hívták Gibson kapitányt. Senki sem felelt . . . Oly néma volt az erdő, mint nyári éjszakán a temető.

A kis csapat szorongó aggodalmak közt sietett a város felé s tíz percz múlva már a kikötő föterére ért.

A nagy matróz-csapszékéből pokoli duhajkodás lármája hangzott: Len Cannon és cimborái még ott dözsöltek, a többiek azonban már otthon voltak a földézetben. Ott volt a két Kip-testvér is: a hajó tatján üldögéltek s csak kevéssel előbb jöttek haza.

Nem sokkal előbb tértek vissza Fliq Balt és Vin Mod is, a kik szintén kint jártak egy kicsit a városban.

Nat Gibson, a ki előre szaladt, már a partról fölkiabált a hajóra:

— Hollá! . . . Itt a kapitány? . . .
— A kapitány? . . . — csodálkozott Vin Mod. — Hiszen Hamburg úrhoz ment ebédre!

— Nem jött oda! — kiáltott föl Hamburg úr izgatottan.

— Pedig itt azt mondta, hogy oda megy . . .
— S én láttam is, hogy arra felé ment, — tette hozzá Hobbes, a leghüségesebb matrózok egyike.

— Mikor ment el? — kérdezte Zieger úr.
— Körülbelül egy órája lehet, — felelte Vin Mod.

— Akkor baleset érte! — kiáltott föl Hawkins úr.

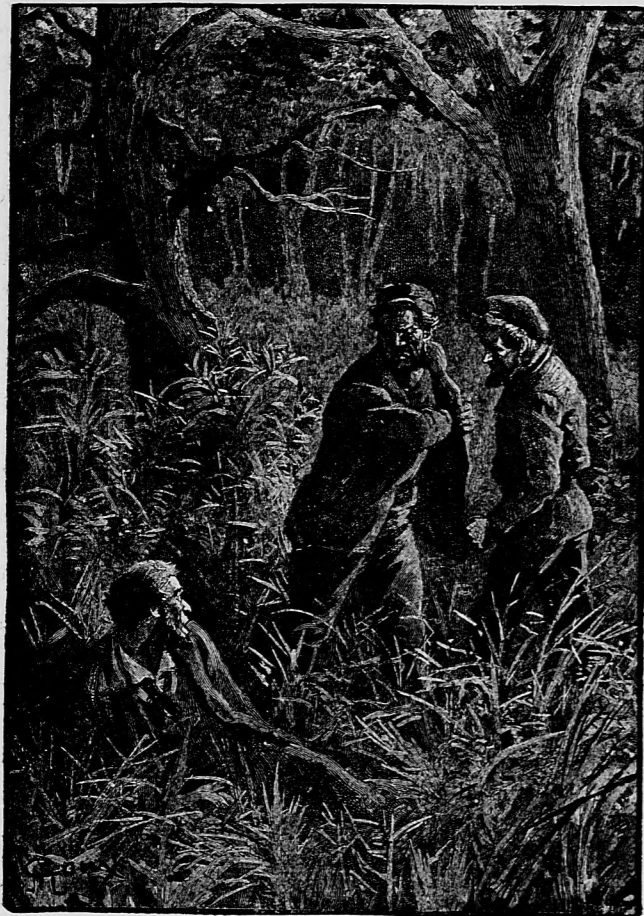
A hajó egész legénysége rögtön izgatottan készült és indult a kapitány keresésére. A révkapitányság, megtudván az esetet, rögtön szétküldte az összes révkalauzokat, hogy keressék Gibson urat . . .

Rövid félóra alatt bejárták az egész kikötőt: de a kapitánynak sehol nyoma se volt! . . .

Nat Gibson majd megőrült izgatottságában... Egész sereg ember kereste a kapitányt lámpásokkal, fáklyákkal a kikötőben, azon az úton, mely a Hamburg úr házához vezet de Harry Gibsont sehol sem találták.

Kiabáltak: a kapitány nem felelt... akár csak a föld nyelte volna el...

Nat Gibson keservesen zokogva roskadt össze az erdőben. Részint a halálos izgatottság, részint

— SEGÍTSÉG!... SEGÍTSÉG!...

a kimerülés, minden erejét elvette: ő már megsejtette a szörnyű valót, és Hawkins úr nem bírta kivenni fejéből a rémes gondolatot.

És a fiúnak igaza volt: hajnal felé megtalálták Harry Gibson hulláját az erdőben vagy fél mérföldnyire a kikötőtől!

XIII.

A gyilkosság.

Ime, hogyan történt:

Gibson kapitány, miután lelkére kötötte Flig Baltnak, hogy mindent készítsen elő a holnapi

utazásra, mindenek előtt a bankba sietett, hogy fölvegye a kétezer arany piaszt, a mit Hamburg úrnak kellett fizetnie.

A bankban elbeszélgetett a tisztviselőkkel és kevéssel napszállat előtt indult el az ebédre. Az útát jól tudta s egyenesen neki vágott a sűrű erdőnek... De, midőn vagy fél mérföldnyire ért benne, hirtelen irtózatosságot kapott a fejére, s ugyanakkor két férfi ugrott neki.

A kapitány megtántorodott s rögtön elvesztette eszméletét, úgy hogy se nem láthatta, se meg nem ismerhette támadóit.

Az orgyilkosok fölkapták áldozatukat és gyorsan vitték befelé a sűrűbe. Vagy ötszáz lépésnyire az úttól letették a földre s az egyik így szólt:

— Végezzünk vele!

E perczen a kapitány fölnyitotta szemét...

— Flig Balt!... Vin Mod!... nyögte hörögve.

Ráismert gyilkosaira, a kik, nem tudván másként szabadulni tőle, elszánták magukat erre az utolsó szörnyű lépésre is, csak hogy kezükbe keríthessék a *James Cookot*!

A kapitány kissé föltámaszkodott és fájdalmasan kiáltott föl:

— Gazemberek!... Nyomorultak!...

De a hangja gyöngye volt, s ő maga úgy elkábult a súlyos ütéstől, hogy alig érezte tagjait.

Mégis föl akart állni, hogy védelmezze magát s egyúttal, már a menyire birta, hangosan kiabált:

— Segítség!... Segítség!...

Vin Mod ráröghant és befogta a száját, Flig Balt pedig azzal a törrel, melyet czinkosa a *Wilhelmínáról* lopott, szíven szúrta a boldogtalan embert.

Az éles krisz markolatig belement a kapitány mellébe, a ki csak egyetlen hörögött, aztán erőtlenséggel roskadt vissza és vonaglással nélkül múlt ki...

— Éljen Balt kapitány! — kiáltotta Vin Mod, fölhajtva sipkáját a levegőbe.

A vitorla-mester azonban halálra-rémülten tántorodott vissza áldozatától, kinek nyitott, megüvegesedő szemei rajta függtek és kísértetiesen villogtak a lehanyatló nap utolsó sugarainak verőfényében.

Vin Mod, a ki egy perczre se vesztette el hidegvérét, kikutatta kapitánya zsebeit s megtalálván arany piaszt, nyugodtan kiszedte belőle a kétezer arany piaszt.

— Ez már kellemes meglepetés! — kiáltott föl örvendő.

Aztán, megveregetve czinkosa vállát, a ki még egyre révedezve bámult a hullára, így szólt:

— Talán jó lenne kerekét oldanunk?...

Félóra se telt bele s már ismét otthon voltak a földézetben. Flig Balt bezárkózott szobájába, Vin Mod pedig zsákjába rejtette a lopott pénzt, a kapitány irásait és a különös formájú maláji tört, melylyel Flig Balt áldozatát leszurta.

Gibson kapitány hulláját másnap reggel találta meg egy kereskedelmi ügynök, s néhány percz múlva már mind ott voltak az áldozat hozzátartozói. Kétségtelen volt, hogy gyilkosság, és pedig rabló-gyilkosság áldozata lett, mert a pénze és irásai mind hiányoztak.

A szerencsétlen Nat fájdalma leirhatatlan volt. Félájultan, zokogva roskadt le a földre és végzetlen kétségbeesését még növelte az a szorongó, kínos gyötrelme is, hogy szegény anyját is neki kell majd vigasztalnia!

Hawkins úr is egészen oda volt. Legjobb barátját vesztette el a kapitányban s ez a csapás úgy lesújtotta, hogy még csak vigasztalni se bírta Nat Gibsont, a kit pedig fiaként szeretett.

Hamburg úr, a ki egyszersmind a kis sziget polgári kormányzója is volt, gondosan megvizsgálta a halottat, és megállapította, hogy az egyetlen sebet, mely halálát okozta, élesre fent törrel ejtették rajta. A sebhely háromszögletű volt s a szélei szakadozottak voltak, mintha fűrészről eredtek volna... Ebből azt következtette, hogy a gyilkos kriszszel, maláji törrel szúrta le áldozatát.

Ez volt az első nyom; a második az volt, hogy a gyilkosok ketten lehettek, mert a letört, letaposott bokrokon és gyepen világosan két külön nyomot lehetett látni.

De ez volt minden. Bárhogy átkutatták a helyet, a hol Gibson kapitány hullája feküdt, egyetlen egy bűnjelet se találtak.

Hamburg úr félrehívta Zieger urat, a ki aránylag még a leghiggadtabb volt, és elmondta neki föltevéseit.

... A kapitányt bizonyára benszülöttek gyilkolták meg, hogy kirabolhassák. Elfogni a gyilkosokat nagyon nehéz lesz, mert nem hagytak itt semmiféle áruló nyomot. Mindamellet meg fogja tenni, a mi tőle telik. Egyelőre szükséges lenne lefényképezni a hullát, úgy a mint fekszik, de különösen a sebet, hogy esetleg ennek a formájáról ráismerjenek a törre, a mely megölte...

Zieger úr rögtön a hajóra ment és elhozta a Nat Gibson gépjét, a melylyel három fölvételt készítettek. Egyiket a sebről, egy másikat a boldogult kapitány arcáról s egy harmadikat egész testéről, úgy a hogy a bokrok közt feküdt.

Aztán Hawkins úr lezárta a kapitány szemét, melyek még mindig nyitva voltak, s ekkor elvitték a hullát a városba. Nat Gibson lélektelenül, megtörve tántorgott utána: olyan volt, mint az élő halott... legjobb szeretete volna, ha őt is eltemetik, apjával együtt!

A temetés másnap reggel volt. A kis kikötő összes fehér lakossága elment megadni a végtisztességet a kapitánynak, kinek sirja fölé Hawkins

úr fakeszteret állíttatott, s megkérte Hamburg urat, hogy emeltessen majd fölébe kő-emléket...

A brigg másnap indult vissza Port-Praslinba. Előbb azonban Hawkins úr lehívatta a hajó-szobába a földézet-mestert és így szólt hozzá:

— Flig Balt, a *James Cooknak* nincs kapitánya...

— Elég baj, uram, — felelte Flig Balt, s a hangja szinte hörögött a fölindulástól.

— Tudom, — folytatta Hawkins úr, — hogy szegény barátom teljesen megbízott önben; én átvettem tőle ezt a bizalmat és... és szintén teljesen megbízom önben.

Flig Balt lesütötte a szemét és, nem bírván szólni, meghajította magát.

— A *James Cook* holnap indul, — folytatta Hawkins úr: — s a hajó vezetését önre bízom...

Flig Balt megköszönte a bizalmat, már a hogy tudta, s repeső örömmel távozott. Pedig Hawkins úr csak a hajó vezetését s nem a *parancsnokságát* bízta rá, sőt elhatározta, hogy mihelyt Hobart-Townba érnek, azonnal más kapitányt fogad, mert a földézet-mestert sohasem szeretete.

De Flig Baltnak és czinkosainak az örömi fölötte igen nagy volt; most már Len Cannon is megnyugodott: mihelyt Zieger urat kitétek Port-Praslinban és teljes rakományával tovább utaznak Hobart-Town felé, majd csak akad alkalom, hogy eltegyék láb alól azokat is, a kik most még útjukban állnak...

Port-Praslinba másnap reggel érkeztek meg, minden baj nélkül. Zieger úr azonnal elvitte haza Nat Gibsont és Hawkins urat s a feleségére bízta, hogy vigasztalja őket, ő maga pedig felügyelt arra, hogy a *James Cook* lelkiismeretesen és gondosan raktározza be az árukat a hajó-fenékbe.

De nem igen volt szükség a felügyeletére. Flig Balt oly buzgón és gondosan vezette a beterhelés nehéz munkáját, hogy Zieger úr nem győzte eléggé dicsérni, mikor esténként hazament és Hawkins úrnak beszámolta nap eredményeivel. A sok dicséret annyira hatott Hawkins úrra, hogy midőn a *James Cook* már útra készen állt, a legénység jelenlétében így szólt a földézet-mesterhez:

— Flig Balt, ön lelkiismeretesen teljesíti kötelességeit... Holnap indulunk haza, Hobart-Townba... Ismét önre bízom a hajó vezetését, a melynek holnaptól fogva ön lesz a kapitánya is.

— Köszönöm Hawkins úr, — dadogta a vitorla-mester.

A hajótulajdonos kezét fogott az új kapitány, s nem vette észre, hogy a gaz orgyilkos keze reszketett!...

A *James Cook* másnap reggel öt órakor vitorlát bontott és nekivágott a tengernek — Hobart-Town felé.

XIV.

Egy kis katasztrófa.

A briggnek útja körülbelül 2400 mérföld lehetett Hobart-Townig, a hová jó széllel három hét alatt megérkezhetett.

A jó szél meg is jött mindjárt az első napon: de nem igen hozott jó kedvet a hajóra, mint más-kor szokott! Sőt azt lehetett volna mondani, hogy mindenki fél a megérkezéstől, s inkább szeretné, hogy a rossz idő minél inkább visszatartsa a hajót.

Nat Gibson roppant fájdalma semmit sem enyhült, és Hawkins úr, a ki együtt érzett vele, épp oly szomorú volt.

A két Kip-testvér pedig, tiszteletben tartván ezt a szent fájdalmat, félrevonult és nem háborgatta alkalmatlan tolakodásával a kesergő fiút és jó barátot.

Kip Károly azonban, a ki maga is tapasztalt kapitány volt, figyelemmel kísérte a hajó futását és Flig Balt parancsnokságát. Nagyon hamar meggyőződött arról, hogy a fődélzet-mestertől lett kapitány nem igen érti a mesterségét, s ezt a felfedezését elmondta öcsésének, Péternek is, — de mindjárt hozzátette azt is, hogy neki ehhez semmi köze s csak azért figyelt rá, hogy esetleg valami fenyegető balesetnek elejét vegye.

Nemsokára azonban önkénytelenül is beleavatkozott Flig Balt dolgába, a bandita nagy bosszúságára.

Az összeesküvők ugyanis azt határozták, hogy nem Hobart-Townba mennek, hanem a Salamon-szigetek felé, a hol tömérdek sok a mindenre elszánt kalandor, s ott ejtik módját valahogy, hogy megszabaduljanak a két Kip-testvértől, Hawkins úrtól, Nat Gibsontól és a négy becsületes matrótól, a kik együtt még mindig többen voltak, mint ők hatan.

A James Cook december 15-ikén érte el a Louisiada-szigetek legszélső pontját és Flig Balt-nak itt kellett volna délnek fordítania a hajó orrát, hogy a Salamon-szigetekre jusson.

De ezt a nagy kanyarulatot okvetlenül észre kellett volna venni mindenkinek, s ezért csak két fokkal fordult délnek, úgy okoskodván, hogy majd éjjel, mikor úgy se látják, pótolja, a mit nappal el kellett mulasztania.

Ámde Kip Károly még ezt a két fokot is észrevette, s miután megnézte a delejtűt, azt kérdezte a kapitánytól:

— Miért tesz ekkora kerülőt a parttól? ... Hisz most csöndes a tenger!

— De ha szélroham támad éjszak felől, könnyen a parthoz verheti a hajót, — felelte Flig Balt hirtelen.

— Szó sincs róla! ... Legalább húsz mérföldnyire vagyunk a parttól s félóra múlva úgy is a hátunk mögött lesz.

— Az én véleményem más, — felelte Flig Balt szárazon.

Kip Károly szólanul tovább ment. Valami igaz — a túlságos óvatosság szempontjából — csakugyan volt abban, a mit Flig Balt tett, s Kip Károly éppen ezért nem is szólt egyelőre Hawkins úrnak, de annál jobban figyelt a kapitányra.

(Folytatása következik.)

AZ ISKOLA VILÁGÁBÓL.

Önképzőkori tudósítások. A makói m. kir. áll. főgimnázium önképzőköre december hó 1-én rendes ülést tartott, melynek nevezetesebb pontjai a következők voltak: Csipak Lajos VI. o. t. szabadelőadása. Erdey Lajos VIII. o. t. költeményt szavalt. — A zentai községi főgimnázium önképzőköre december 7-én ülést tartott, melyen Kárpáti Lipót VIII. o. t. művét Annus András és Ormos Andor VII. o. tanulók bírálták meg. Szavaltak: Herczl Sándor VIII. o. t., Erdélyi István VI. o. t., Urbán István VI. o. t. és Szőke Dezső VI. o. t. Szabadelőadást Rasch Károly VII. o. t. tartott. — A temesvári állami főgimnázium «Vörösmarty-kör»-e december 5-én tartotta ötödik rendes gyűlését. A titkár és pénztáros jelentése után Barka Antal VI. o. t., Millesz György V. o. t. és Laszy Rezső V. o. t. szavaltak. — A budapesti ev. ref. főgimnázium «Arany János-kör»-ének december hó 6-án tartott ötödik rendes ülésének tárgysorozata a következő volt: Szavalt Fejérváry Sándor V. o. t., bíráltak Lator László VIII. o. t. és Roth Imre V. o. t. A kör ezentúl több vitaülést és belépődíjnélküli matinét fog tartani. — A székesfehérvári kath. főgimnázium «Vörösmarty-önképzőkör»-e Vörösmarty Mihály emlékére november 30 án díszgyűlést rendezett, a melyen a tanári kar is megjelent. A tárgysorozat egyes pontjai Vörösmartyt méltatták.

SAKKJÁTEK.

Rovatvezető: Exner Győző tanár.

Az 55. rejtvény nyitja:

1. Hd5—b4
2. Hb4—c6 vagy e2±
vagy Vb8—e5 vagy h8±
vagy Fa5—b6±
vagy Bc3—c4±

56. rejtvény.

Ludányi Antaltól, Budapesten.

Világos: Ka6; Vf1; Bb5 és f5; Fa8; Hd8; gyc3; f2; g3;
Sötét: Ke4; Vd5; Fd2; Ha3; gya7; e6; f6; g4; h4.

Világos indul s a második lépésre mattot ad. (Megfejtőknek kellemes szórakozást ígér.) (A megfejtés beküldésének határideje egy hét.)

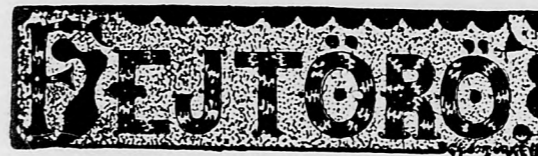
56. játék.

Világos:	Sötét:	Világos:	Sötét:
Malthan	Exner Gy.	Malthan	Exner Gy.
Kétóránként 40 lépés.			
1. f4	e5	17. Bf3:	e5
2. d3	Fc5	18. Hd2	Bf8
3. fe	Vh4+	19. He4	b5
4. g3	Vd4	20. Hd6:	Vd6:
5. e3	Ve5:	21. Baf1	Ve6
6. d4	Ve4	22. e5	Hd5
7. Hf3	Fb6	23. Fh7:+	Kh8
8. Fd3	Ve7	24. Ff5	Ve7
9. o—o	Hf6	25. Vg2	g6
10. e4	d6	26. Vh3+	Kg7
11. e3	Fg4	27. Fd7:	Bd8
12. a4	e6	28. Bf7:+	Vf7:
13. b3	Hb7	29. Bf7:+	Kf7:
14. a5	Fc7	30. Vh7+	föladja
15. Fa3	o—o	1:16	1:58
16. Vc2	Ff3		

Játszották Hannoverben a nemzetközi főversenyen 1902 július 24-én. Sötétnek a 21-ikül h6-ot kellett volna lépnie és 22. e5-re He5: 23. de Ve5: -öt felelnie, ekkor a játék az ő javára dőlt volna el. E megjegyzést a játék befejezte után Fleischmann Leó tette.

Hírek. A székesfehérvári sakköző-társaság legutóbbi versenyén az első osztályban e rovat vezetője győzött az összes húsz játék megnyerésével. A második Kunos Gyula felső-kereskedelmi iskolai tanár, a harmadik Boros Alfréd szedő lett. A második osztályban kezezi Mészáros János főrealiskolai tanár győzött.

A sakkrejtvényt teljesen vagy részben helyesen fejtették meg: Wettin Jenő, Lipták Lajos, Kónya Lajos, Keresztély Ernő, Austerlitz István, Friedmann Bernát, Majercsák Gyula.

Jelige: Fejtőrő az elme sportja.

Számítási kérdés:

Van 0-700 és 0-900 finom ezüstünk. Mennyit kell mindenik fajtaból vennünk, hogy 4 kg. 0-850 finom ezüstünk legyen? (Barna Géza.)

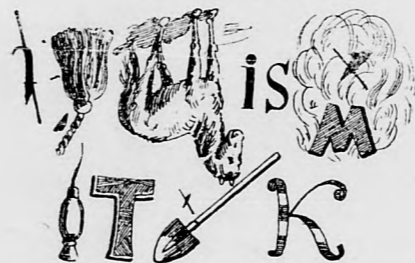
Földrajzi kérdés:

Mi a neve annak a kolostornak, mely 15 km.-nyire van Wormstól s melynek egyik főnöke a Nibelung-ének állítólagos szerzője? (Imre Béla.)

Vegyteni kérdés:

Mi a neve és képlete annak az ásványnak, a mely szürkés színű, sugaras kristályokban fordul elő, por alakban vörös színű és stibium sulfuratum rubeum néven orvosságnak használják? (Mika Vilmos.)

Képrejtvény.

Megfejtési határidő 1902 december 21.

9. számban közölt fejtőrő kérdések megfejtése.

Természetrajzi kérdés: Fuvolász vagy flótás-madár. **Történelmi kérdés:** — III. Abad, 1069—91-ig uralkodott, 1095-ben halt meg. — **Vegyteni kérdés:** Anilin. — **Képrejtvény:** Csillag a harmat a rózsalevélen.

Helyesen fejtették meg: Gellért Hugó, Taubinger Zoltán, Gombóczy József, Mayercsák Gyula, Hoensch Gusztáv, Eisler Dezső, Grosz József, Steiner Pál, Emmerling László, Reich Alfréd, Fehér Antal, Faragó Andor, Várdai István, Lusztbáder Sándor, Hajós József, Lipták Lajos, Bergl Rezső, Schleicher Ferencz, Blum Ede és Andor, Schoch József, Frankl Pál, Trstyánszky G., Dobránszky Ede, Steihs Mihály, Polányi Béla, Tóth József, ifj. Láng Ferencz, Szathmáry Árpád, Friedmann Bernát, Münnich Mihály, Weisz Márkusz, Vass István, Haasz Aladár, Rozgonyi Ottó, Székács György, Czinczár Miklós, Barthonek Károly, Szirmai József, Füzesséry Bálint, Wettin Jenő, Werkner Ödön, ifj. Igaz József, Némethy Károly, Szemző István, Keresztély Ernő, Kende Dani és Margit, Ranschburg Béla, Baik Mihály, Koós Tibor, Deutsch Árpád, Kovács István, Pajor Jenő, Fischer Manó, Blau Ernő, Bissingen S., Drávetzky Lajos, Spitz Emil, Kovács Samuel, Bauer Andor, Friedrich László, Hoiesch Gyula, Kiss Kálmán, ifj. Graits Ferencz, Hirschl Imre és Illés, ifj. Mezey Lajos, Schwarz Ferencz.

A kitűzött könyvjutalmat (Gyulai Pál: Vörösmarty életrajza, díszk.) Kovács István főgimn. VIII. o. t., beregszászi előfizetőknek nyerte meg.

SZERKESZTŐI TELEFON.

H. J. A mint látja, már hozzuk is ebben a számban. Egy kicsit megváltoztattuk a kezdetét, utólagos jóváhagyásának a reményében. További szives közreműködését kérjük. Üdvözlét. — **Olvasókori tag.** Igen szép és érdekes folyóirat, melyben a művészetre vonatkozó közleményeken kívül gyönyörű műmellékletek is vannak. Előfizetési ára 20 korona egy évre. — **Kiváncsi.** Hogy mi történik Szalánczy Adámmal? Majd megolvassa annak idején. Reméljük, hogy természetesen tartja ezt a mi titoktartásunkat. Örvendünk, hogy önnök is olyan nagyon tetszik. — **P. E.** («Petőfi haláláról.») Előbb látunk kellene, azután mondatunk véleményét. Küldje be. — **Ballada.** Nem sikerült. Nem föltétlenül szükséges önnök balladát írnia. — **Vizgálatra készülő.** Minél előbb fog hozzá, annál jobb. Ne tartson azokkal, a kik hányá-veti módra eldicsekesznek azzal, hogy ők az utolsó három hét alatt tanultak a vizgálatra. — **B. J.** (Kispest). Egyes szám ára 25 fillér. — **R. J.** (Budapest). A vizgálati sorok igen döcögösek s korántsem érik el azt a hatást, melyre számot tartanak. A poétikát és stiliztikát sokat kell még forgatnia, hogy jól tudjon írni; hát még verset írni! — **H. A.** (Szolnok). Közölhetetlen. Mind a gondolat, mind a külforma kezdőre vall. — **B. R.** (Budapest). Közölhetetlen. — **Sz. J.** (Szarvas). Ügyes. Alkalomadtán sorát kerítjük. — **V. J.** (Budapest). Képrejtvénye igen sikerült s a kidolgozása is dicséretre méltó; de képrejtvényekkel annyira el vagyunk látva, hogy legjobb akarat mellett sem szoríthatunk neki helyet. — **H. J.** (Székely-Udvarhely). A tudósítást nem kaptuk meg, de ne is küldje be, mivel az már ügyis idejét múlta. Legjobb, ha a gyűlésről szóló jelentést mindjárt aznap küldi el s akkor bizonyára nem kapjuk meg későn levelét. Epp ez okból nem hozzuk mostani tudósítását sem.

!! Megjelent !!

Lombfűrészeti és faragászati különlegességekből összeállított nagyabau album és árjegyzékünk, mely tartalmazza az összes ideigő kellékek és díszvasalás képos gyűjteményét. Mivel a fonteltett ezikk és kellékek az ideig jórészt Bécsből szerettek be, indítatra éreztük magunkat egy minden tekintetben modern és terjedelmes album összeállítására, miáltal lehetővé tesszük minden oly ezikk előnyös, olcsó és gyors beszerzését, mely eddig csak külföldről jóval nehezebben és nagyobb költséggel történhetett. Tisztelettel Kiss Ernő és Társa, Budapest, VII., Erzsébet-körút 17. **Árjegyzék kívánatra bérmentve.**

A Franklin-Társulat kiadásában Budapesten (IV., Egyetem-utca 4. szám, földszint) és minden könyvkereskedésben kapható:

IFJÚSÁGI OLVASMÁNYOK.

- Baksay Sándor.** *Gyalogsórvény.* Elbeszélések. 3 kötet vászonkötésben 6 K.
— *Dáma.* Történeti körkép. Kimmach László eredeti rajzaival 3 K 20 f.
Vászonkötésben 6 K.
- Czimer Károly.** *A művelődés és művészet története.* A művelt közönség és ifjúság számára. Kötve 4 K.
Rendkívül gazdagon illusztrált munka.
- Deli. Bácsy Jakab.** Regényes történet a XVII. századbeli hajdúvilágból. Tizenöt a szövegbe nyomott rajzzal 2 K 40 f. Vászonkötésben 3 K 60 f.
- Gaal Mózes.** *Csontos Szigfrid és Berni Detre.* Két elbeszélés. Negyvenkilenc képpel. Vászonkötésben 2 K.
— *Hún- és magyar mondák.* Gyulay László rajzaival. Diszkötésben 6 K.
— *Kujak Andris keleti utazása.* Ifjúsági regény. Második kiadás. Goró Lajos 22 rajzával Diszkötésben 5 K.
— *Komédiás Palkó. Vasárnapi emlékek.* Két elbeszélés serdülők számára. Neogrády Antal és Goró Lajos képeivel. Színes vászonkötésben 3 K 40 f.
- Hevesi Lajos.** *Jelky András bajai fu rendkívüli kalandjai ötödik világrészben.* Történeti kútforrások alapján a serdült ifjúság számára. Negyedik javított kiadás, 72 képpel. Diszkötésben 6 K.
- Jakab Ödön.** *A két improvizátor.* Elbeszélés az ifjúság számára. Neogrády Antal 30 művészi rajzával. Diszkötésben 4 K.
- Költők Lugasa.** Az újabb magyar költészet termékeinek képekkel díszített gyűjteménye. Több mint 70 művészi kivitelű és gyönyörű illusztrációval és aquarell czimképpel, pompás diszkötésben, arany-metszéssel 8 K.
- Laurie A.** *Diák-élet Angolországban.* Fordította Hegedüs P. 25 képpel 3 K 60 f.
Vászonkötésben 5 K 20 f.
- Dr. Márki Sándor** kolozsvári egyetemi tanár. *Erzsébet Magyarországi királynéja* (1867—1898). I. rész: Erzsébet királyné mythosa. II. rész: Erzsébet királyné krónikája. Negyedrét alakban, 6 nagy képmelléklettel és 38 a szövegbe nyomott kisebb-nagyobb képpel. Diszkötésben 10 K.
- Mouton Jenő** (Merinos). *Cougourdan Mérius.* A «Boldogasszony» hajó kapitányának utazásai és kalandjai. Francziából fordította Sárossy Béla 40 képpel 3 K. Vászonkötésben 4 K 50 f.
- Cougourdan Mérius.** Ez a magyar fülnek nem kellemes hangzású regényhős voltaképpen fölötté vig ficzkó, amolyan Hary János, a ki váltig füllent, de igen ártatlan ezéjajban, mert néhány jó, vidám perczet akar szerezni az olvasónak. És ezt a ezéjaját teljesen eléri. A marseillei tengerész pályájáról egész esomó rettegett kalandot beszél, de hiába akarja elhitetni szörnyű tetteit és ezenközben több rendbeli fölsüléseit, a szörnyű tetteket épen nem hisszük, de a sorsnak vele való játékos kedvén annál nagyobbakat kaczagunk. A Monton munkáját Sárossy Béla fordította könnyeden, kellemesen és magyarul. A szöveget negyven kaczagató kép élénkíti. Az bizonyos, hogy sokakat fog a fufangos ficzkó jókedvre deríteni, a ki az ő képzelem kalandjait elolvassa.
- Verne Gyula.** *Del csillaga. A gyémántok hazája.* 50 képpel, 2. kiadás 2 K 80 f. Kötve 4 K.
- Verne Gyula.** *Névtelen család.* Regény. Fordította Huszár I. 80 képpel 5 K.
Kötve 6 K 40 f.
— *Öt hét léghajón.* Utazás Afrikában. 73 képpel. Harmadik kiadás 3 K 20 f.
Kötve 4 K 40 f.
— *A hódító Robur.* Regény. Fordította Huszár Imre 44 képpel. 2. kiadás 2 K 40 f.
Kötve 3 K 60 f.
— *A tizenöt éves kapitány.* Regény. Képekkel 3 K 60 f.
Kötve 4 K 60 f.
— *Két évi vakáció.* Regény. 90 képpel. Fordította Huszár Imre. 2. kiadás 3 K 60 f.
Kötve 5 K.
— *Haza, Franciaországba.* — *Gil Brattar.* Fordította Huszár Imre. 39 képpel 3 K 20 f.
Kötve 4 K 40 f.
— *Egy sorsjegy 9672-dik szám.* Regény. Fordította Huszár Imre. 38 képpel. II. kiadás 2 K 40 f.
Kötve 3 K 20 f.
— *Éjszak a dél ellen.* Fordította Huszár Imre. 85 képpel 4 K.
Kötve 5 K 50 f.
— *Brannicanné asszonya.* Regény. Fordította Huszár Imre. 52 képpel 6 K.
Kötve 7 K 20 f.
— *Utazás a föld középpontja fele.* Ford. Beöthy Leó. 64 képpel. 2. kiadás 2 K 80 f.
Kötve 4 K.
— *Servadac Hector kalandos utazása a naprendszeren át.* Atdolgozta Szász Károly. 58 képpel. 3. kiadás 2 K 80 f.
Kötve 4 K.
— *A «Cynthias» hajótöröttje.* Fordította Gaal Mózes. 22 képpel 2 K 40 f.
Kötve 3 K 60 f.
— *A francia zászló.* Fordította Gaal Mózes. 40 képpel 2 K 80 f.
Kötve 4 K.
— *A jég-sphinx.* Ford. Gaal Mózes. 66 képpel 4 K.
Kötve 5 K 20 f.
— *Hatteras kapitány kalandjai.* I. Az angolok az északi sarkon. II. A jégsivatag. 255 képpel 4 K.
Kötve 5 K 20 f.
— *A bundák hazája.* Fordította Gaal Mózes. 102 képpel 3 K 20 f.
Kötve 4 K 40 f.
— *Egy kínai riszontagságai Kínában.* Fordította Zsigány Árpád. Benett L. eredeti rajzaival 2 K.
Kötve 3 K 20 f.
— *A zöld sugár.* Fordította Zsigány Á. 40 képpel 2 K.
Kötve 3 K 20 f.
— *Különös régrendelet.* Fordította Gaal Mózes. 60 képpel 4 K.
Kötve 5 K 50 f.
— *Fekete Indiák.* Ford. Varga Ottó. 43 képpel 3 K.
Kötve 4 K 50 f.
- Vértesi Arnold.** *A felkelő nap országa.* Regényes utazás Japánban. Kötve 4 K.
- Vörösmarty. Zalán futása.** Tíz énekben. Gyulay László által rajzolt 12 képpel. Diszkötésben 3 K 20 f.
- Zrinyi Miklós gr.** *Szigeti veszedelme.* Az első 1651-iki kiadás után 2 K 80 f.
Vászonba kötve 4 K.

TANULÓK LAPJA

A nmélt. vallás- és közoktatási miniszterium által 1896. május 26-án kelt 26808. sz. alatt, Budapest székesfőváros tanácsa által 1895. augusztus hó 20-án 7376. szám alatt ajánlott középiskolai ifjúsági hetilap.

ELŐFIZETÉSI ÁRAK :	FELELŐS SZERKESZTŐ	SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:
Negyed évre ... 2 kor. 40 fill.	GAAL MÓZES.	Budapest, IV. ker., Egyetem-utca 4. szám. Kéziratokat nem adunk vissza.
Fél évre... 4 kor. 80 fill.		
Egész évre... 9 kor. 60 fill.		
Megjelenik minden vasárnap.		Kiadja a Franklin-Társulat magyar irodalmi intézet és könyvnyomda.

BÉKESSÉG AZ EMBEREKNEK!

Édes szép karácsony-este, ime újra megszállja emléked az én lelkeket! A gyermek-Jézus szeretete ihlet, azé a gyermek-Jézusé, kiről a legszebb történetet őrizte meg a legszebb és legbölcsőbb könyv: a biblia.

Beszélek nektek a gyermek-Jézusról, kinek szentséges emléket szívembe a legjobb édes anyate, mikor még én is gyermek voltam.

Születék jászolban, jámbor barmok lehelete volt az első meleg, melyet éreztem; együgyű pásztorok ajándéka volt az első ajándéka, — az utolsó a tövis-koszorú s szorgalmas kézműves volt a nevelő apja. Nem várt reá az életben fény és pompa, hanem szegénység és alázatosság; gyermek-játékain nem törte fejét száz találékony elme, amde örködött felette hűség anyai szem. És a gyermek-Jézus jó és engedelmes vala, soha miatta könyvet nem ejtett senki, hanemha édes könyvet, az örömmek könyvét.

Így beszélt nekem sok-sok évvel ezelőtt az édes anyám s megmutatta a vén imádságos könyvben a gyermek-Jézus képét, a mint fejét anyja vállára hajtvá mosolygott.

Ez a kép hirdette a békességet nekem, azt a békességet, mely e földön a jóakarátú emberek szívében honol. És be sokszor eltűnődtem akkor magamban az én első eszményképem példáján, a ki Istennek vala a fia, emberképet öltve lejött a földre, hogy hirdessen ígét, a szeretet igéjét, hogy szenvedjen megkínzóztatást, megalázást, gonosztevőknek való halált — s mindezt azért, mert szeretett.

A szenvedő, az elnyomott, a szolgaságban sanyalódó, az inséges embereket szerette — úgy hívém akkor és felbuzgott szívemben százszoros

erővel az áhitat, a csodálat, a mélységes mély szeretet iránta.

Később is tűnődtem a gyermek-Jézus sorsán, később is megrázott az Üdvözítő földi pályájának nagy-szomorú volta s az élet tövises útjain járva, midőn elégedetlenség szállotta meg hívságos emberi elmémet és szívemet: föltűnt előttem újra az ő képe, az ő sorsa, föltűnt gyermek-emlékeim hosszú sora, néztem a mások nyomorúságát s elhalt ajkamon a zokszó... Megvigasztaltál engem, én édes Jézusom.

Igen, te vigasztaltál meg s te vigasztalod az embereknél millióit, kik görnyedeznek az élet terhe alatt. Te hirdeted a békességet e földön, hirdeted ma is, hirdetni fogod az időknél végtelenségében.

A kábán rohanó, gyötrődő elégedetlenek téged nem értenek meg soha, csak akkor, midőn a kikerülhetetlen örvény előtt állanak; a rideg szívűek nem értenek meg soha, csak akkor, midőn a maguk nyomorúsága megtöri az ő ridegségüket; az elbizakodottak nem értenek meg soha, csak akkor, ha tudásuk parányi mécseséből kifogy az olaj s őket a vak sötétség körül fogja s fölkiáltanak a mélységből:

— Ne hagyj el engem, Uram!

Szegények gyámolítója, szenvedők vigasztalója, tévelygők világítója, Örök Békekesség isteni hirdetője, szállj le hozzánk e napon! Szállj le hozzánk és hirdesd a békességet, melyben benne foglaltatik minden, a mi szép, minden, a mi jó vagyon. A békekesség: a boldogság; a békekesség: a szeretet; a békekesség: a türelem; a békekesség: a bocsánat; a békekesség: a bűnbánat; a békekesség: az ember-szeretet. A kinek szívében békekesség vagyon, az megértette az isteni mester igéjét, annak a hite éltető hit, annak a szeretete éltető szeretet.

Békesség a földön az embereknek!